

40^e
jaargang

't Seghen Waert

Historisch Genootschap Oud Soetermeer
jaargang 40 nr. 4, 2021

Contact

Dorpsstraat 132, 2712 AN Zoetermeer, tel. (079) 319 06 83
info@oudsoetermeer.nl

Ledenadministratie en bezorging: ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, tel. (079) 331 58 28

Dagelijks bestuur

dhr. J. de Rooter, voorzitter@oudsoetermeer.nl, tel. 06 21265975
dhr. H. Middendorp waarnemend, secretaris@oudsoetermeer.nl
dhr. P.A. Bekking, penningmeester@oudsoetermeer.nl, (079) 341 94 90

Werkgroepen en commissies

Archeologische Werkgroep: awz@oudsoetermeer.nl
Werkgroep Collectie: collectie@oudsoetermeer.nl
Commissie Historisch Erfgoed: che@oudsoetermeer.nl
Genealogische Werkgroep: gwz@oudsoetermeer.nl
Leesgroep Lastige Letters: paleografie@oudsoetermeer.nl
Filmwerkgroep: wbbg@oudsoetermeer.nl

Bankrekeningnummer

NL 68 ABNA 06 13 09 20 07

Colofon

Uitgave: Historisch Genootschap Oud Soetermeer; ISSN: 1384-7260
Redactie: P. Drapers, R. Grootveld, R. Tousain, T. Vermeulen
redactie@oudsoetermeer.nl
Vormgeving: R. Tousain
Afbeeldingen zijn afkomstig uit de collectie van Oud Soetermeer, tenzij anders vermeld.

www.oudsoetermeer.nl

Omslag

Jaknikker type 730 BE van de firma Thomassen (ZOM-04) langs de Middelweg in 1963
(foto G.P. van den Broek)

Blijf gezond, blijf in beweging!

#ommetje

Wandelen

begint natuurlijk bij

Herwijn

van

Wandelspecialzaak.nl

Dorpsstraat 66 - Zoetermeer - (079) 316 35 51

INHOUD

Het verhaal achter de Zoetermeerse olie **2**

Gertjan Moers

Een actueel onderwerp, olie en gas, met wortels in het verleden. De Zoetermeerse graanhandelaar Pieter van Beek begon een gasinrichting in 1898. Vooral boeren hadden hun eigen 'gasbron'. In de loop der jaren kwamen de hoogheemraadschappen tot de conclusie dat men 'van het gas af moest'. Dat duurde nog tot rond 1990.

In 1938 vond de Bataafsche Petroleum Maatschappij 'per ongeluk' voor het eerst olie in Nederland. Rond 1955 kwam er ook olie uit de Zoetermeerse grond.

Bols en De Gouden Leeuw **15**

Ton Vermeulen

Lucas Bols bestaat meer dan 400 jaar en is de oudste distilleerderij in Nederland. Tot 1970 was zij gevestigd in Amsterdam, maar sinds 1994 ook in Zoetermeer. Dit is de anekdote van een fles likeur, die rond 1950 is verkocht en waar toch al een Zoetermeerse naam op een etiket staat.

Angelus Domini 1964 -1966 of 'Het dagboek van Anneke' (6) **27**

Anneke Westerman – van Leeuwen, bewerking Piet Drapers

Dit is het laatste artikel op basis van het dagboek van Anneke. Met een diploma op zak verlaat zij de mulo en bedankt haar dagboek voor zijn steun en troost: 'bedankt voor alles. En dicht'.

Er waren nogal wat positieve reacties op deze artikelenreeks. Voor de Open Monumentendag zijn er door Ad Jansen ook teksten van haar gebruikt voor de tentoonstelling: 'Nieuwkomers in het dorp'. Veel van de reacties zijn samen te vatten met: 'en hoe is het verder gegaan?'. In het slot van dit artikel vertelt zij iets over de 55 jaar na 1966.

Het verhaal achter de Zoetermeerse olie

Gertjan Moers

In 1943 werd in het Drentse Schoonebeek diep in de grond door de Duitsers een olieveld gevonden. Niet alleen in Drenthe werd olie gevonden, ook hier, in Zuid-Holland bleek het goedje in de ondergrond te zitten. Velen herinneren zich nog wel die 'jaknikkers' die tussen 1957 en 1991 het landschap in Zoetermeer (ont)sierden. Voordat u verder leest, eerst een vraag: weet u (nog) hoeveel olieplatforms er in 1990 op Zoetermeerse bodem lagen en hoeveel jaknikkers er op deze platforms stonden?

Na de Tweede Wereldoorlog werd in 1947 de NAM opgericht, de NV Nederlandse Aardolie Maatschappij, een samenwerkingsverband tussen Shell en het Amerikaanse Esso. Die samenwerking met de Amerikanen was noodzakelijk om de benodigde installaties en boormaterialen aan te schaffen, die zo kort na de oorlog zeer schaars waren. In het westen van Nederland vond de NAM in 1953 olie bij Rijswijk. Hieruit ontwikkelde zich de zogenaamde 'Rijswijk-concessie'. Eén van de velden in de Rijswijk-concessie was vanaf 1957 in Zoetermeer, het 'Zoetermeerveld'. Meer dan dertig jaar lang stonden de beeldbepalende jaknikkers in de Zoetermeerse polders.

Brongas

Olie was niet de eerste fossiele brandstof die uit de Zoetermeerse grond werd gehaald. Dit begon uiteraard al met de turfwinning rond 1400. Het volgende product moest dieper in de grond gezocht worden. Eind 19e eeuw vond men dit in de vorm van brongas. Dit methaangas heeft zich gevormd onder een vroege duinenrij, die 5.000 tot 8.000 jaar oud is. De oude duinenrij ontspringt bij Voorne en Putten en loopt onder Zuid- en Noord-Holland, maar ook onder het Gooi en verder diagonaal onder het IJsselmeer naar de Wadden. Deze duinenrij ligt op 30 tot 90 meter diepte. In dit hele gebied zat/zit gas en dat gas werd op ruime schaal gewonnen.

Oorspronkelijk was het gas een bijproduct. Goed drinkwater was schaars in de 19e eeuw. Het oppervlaktewater was namelijk niet het meest schone water dat voorhanden was. In 1868 verscheen in het 'Maandblad voor den Nederlandschen Landbouwer' een artikel over het oppompen van water dat diep in de grond zit. Een Engelsman, James Lee Norton, had het systeem verbeterd. Hij had ook het exclusieve recht om het systeem in Europa te exploiteren. Ook in Nederland. Sindsdien verschenen overal in Nederland installaties om het water op te pompen. Zo'n beetje alles werd naar deze meneer Norton vernoemd. Het 'nortonwater' zat diep onder de grond in een 'nortonwel'. Vervolgens werd een 'nortonpijp' de grond in geboord en met een 'nortonpomp', een ijzeren zuigpomp, werd het water omhoog gepompt. Het water werd gebruikt voor drinkwater en voor koeling, aangezien het erg koud was. Gezond leek het allemaal niet. Het water onder de Driemanspolder bijvoorbeeld was erg ijzerhoudend, waardoor het bronwater geel kleurde. Na gebruik als koelwater werd het water geloosd in een tocht achter de boerderij waar vervol-

Brongasketels bij Voorweg 105, 'Voorzorg' van J.A.W. Bos rond 1910

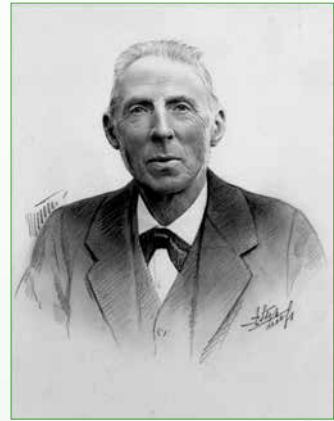
gens dus niets meer leefde en groeide. De 'ontdekker' van het brongas in het nortonwater was Wouter Sluis (1827-1891) uit de Beemster. Hij merkte in 1850 bij toeval dat er iets vreemds was met het water dat uit een ondergrondse wel naar de oppervlakte borrelde. Het was een beetje melkachtig. Maar als je het water in een emmer deed en je liet het een uurtje staan, dan werd het water bijna helder. De mel-

kachtige kleur ontstaat door gasbelletjes in het water. Zodra de gasbelletjes ontsnappen, krijgt het water weer zijn helderheid. Na wat experimenten ontdekte Sluis dat de belletjes uit brandbaar gas bestonden. Het zou echter tot 1895 duren voordat het brongas kon worden gewonnen. De firma Lankelma van Jan Lankelma (1825-1909) uit Purmerend ontwikkelde een installatie die het gas van het nortonwater kon scheiden. Hierbij werd het gas opgevangen in een gasketel en dit gas gebruikten de landbouwers vervolgens voor verlichting en om op te koken.

De namen Sluis en Lankelma zijn ook op een andere manier met Zoetermeer verbonden. Wouter Sluis was in 1879 de ontwerper van wat wij noemen 'de Oude Fabriek', een zuivelfabriek aan de Voorweg en de architect van de oude fabriek was Jacob Volkert Lankelma, de vader van Jan.

De krachten die bij het omhoog pompen van het water vrij kwamen konden enorm zijn. Dat bleek in Delft in 1870. Op het erf van landbouwer Van der Kooij aan de Rotterdamseweg werd een put voor een nortonpomp geslagen. Nadat men een aantal meters diep in de grond was doorgedrongen was een sterk geblaas te horen. Vervolgens drong zich een watermassa door de ijzeren buis die een hoogte bereikte van 14 meter. Deze waterstraal hield bijna 24 uur aan. De volgende dagen schoot er zo nu en dan een waterkolom van zo'n 5 meter hoog uit de buis. Pas na 14 dagen vloeiende het water rustig naar boven. Uit onderzoek bleek dat het water koolzuur en moerasgas bevatte.

In Zuid-Holland begon het gebruik van brongas in 1896. Naar zeggen was landbouwer G.J. den Hertog in Oudshoorn (nu een wijk in Alphen aan den Rijn, red.) in het najaar van 1896 de eerste brongasgebruiker in onze provincie. Hij werd gevolgd in het najaar van 1897 door landbouwer P. van Wijk uit Wilsveen. De eerste vermelding van het gebruik van brongas in Zoetermeer en Zegwaart was in november 1898. Graanhandelaar Pieter van Beek (1852-1927) nam proeven met het in de grond slaan van pijpen. Op een diepte van 28 meter vond hij het gashoudende water waarna Van Beek begon met het maken van een gasinrichting. Niet alleen particulieren maakten gebruik van het brongas. Ook de N.V. Centrale fabriek van Melkproducten stapte in 1913 over van het gas uit de gasfabriek naar brongas. Aan de Zoetermeerse Voorweg lagen zo'n dertig gasbronnen die door landbouwers werden gebruikt.

Pieter van Beek (1852-1927), in 1898 de eerste brongasgebruiker van Zegwaart en Zoetermeer

De polderbesturen waren niet altijd even enthousiast over het gebruik van brongas. In de Palensteinse polder en de Zoetermeerse of Nieuw Drooggemaakte Polder was het gebruik van brongasinstallaties verboden. De al eerder genoemde Zegwaartse

Tentoonstelling met boortoren aan de Mient in Den Haag (coll. Haags Gemeentearchief)

graanhandelaar Pieter van Beek werd in 1913 door de Hoge Raad veroordeeld tot f 1,00 boete wegens het zonder vergunning van het bestuur van de Binnenwegse polder water uit norton- of andere pompen in de polders te lozen.

Om het gas te winnen moest het water blijven stromen. De brongasinstallatie bij landbouwer Van Wijk in Wilsveen bijvoorbeeld, leverde 120 liter water per minuut. Dat water werd weer afgevoerd in de poldersloten. Het polderbestuur was vervolgens verantwoordelijk voor het wegpompen van het water. In een polderkeur stond vaak dat het niet was toegestaan om water van buiten een polder in te brengen. Dat nortonwater was nooit in het oppervlaktewater terecht gekomen als het niet werd opgepompt. Dit kwam dus 'van buiten'. Als er nortonwater werd gebruikt voor het koelen, dan was dit over het algemeen geen probleem. Maar als er structureel meer dan 100 liter water per minuut omhoog gepompt werd, deden sommige polderbesturen moeilijk.

Het Hoogheemraadschap van Rijnland hief jaarlijks een bedrag voor het gebruik van de gasinstallaties in de Rijnlandse polders. Tijdens de Vereenigde vergadering van Dijkgraaf, Hoogheemraden en Hoofdingelanden in 1921 werd een verzoek behandeld dat zo'n 200 eigenaren van brongasinstallaties hadden ingediend. Zij verzochten om de jaarlijkse heffing op de gasinstallaties op te heffen. De dijkgraaf deed het verzoek af met de mededeling dat het verzoek kwam van "eenige boeren uit de Meer (GJM: Haarlemmermeer)". Dit bleek niet zo te zijn. Ook landbouwers

*Opsporing van olie in 1953 op het strand ter hoogte van Kijkduin
(Foto Stokvis, coll. Haags Gemeentearchief).*

uit onder andere Zoetermeer hadden het verzoek ingediend maar het mocht niet baten. Zonder stemming werd het verzoek afgewezen. De heffing was namelijk bedoeld als vergoeding omdat het Hoogheemraadschap het opgepompte water dat door de landbouwers op het oppervlaktewater werd geloosd, vervolgens weer via de boezem naar zee moest lozen.

Nadat het Gemeentelijk Elektriciteits Bedrijf (G.E.B.) in 1923 ook naar de Voorweg het net uitbreidde, zou je denken dat het gebruik van het brongas zou afnemen. Toch was dit niet zo. In 1934 werd door de Amsterdamse Basalt Maatschappij de latere 'Plas van Wiegel' aan de Roeleveenseweg gegraven. Hier werd op een meter of tien diepte zand gegraven dat werd gebruikt voor de nieuw aan te leggen rijksweg A12. De dertig landbouwers aan de Voorweg maakten zich ernstige zorgen omdat het water in de zandput werd weggepompt want hiermee werd ook het nortonwater uit de polder gepompt.

In heel Noord- en Zuid-Holland waren in totaal 4.500 brongasgebruikers (al zijn er bronnen die het hebben over meer dan 10.000). Rond 1985 werd ontdekt dat fosfaten in het oppervlaktewater leidden tot schadelijke algengroei. In 1992 werden de 600 nog overgebleven brongasinstallaties in Nederland aangemerkt als fosfaatvervuilers. In hetzelfde jaar werd ook de 'Vereniging tot behoud van gasbronnen in Noordholland' opgericht. In 2008 waren er nog zo'n 50 gasbronnen over in Noord-Holland. In Zuid-Holland bestaan de bronnen al een tijd niet meer. Rijnland, Delfland en Schieland waren van mening dat de bronnen zoveel schade veroorzaakten dat zij als beleid hadden om de bronnen actief te beëindigen. Delfland was in 1958 gestopt met het verlenen van vergunningen. Rijnland had veel bronnen opgekocht en dichtgemaakt. In 1978 was er nog maar een handvol bronnen rond Leiden en in 1991 was nog sprake van 'enkele gasbronnen' die 'buiten het gezichtsveld van het Hoogheemraadschap' van Rijnland waren geraakt.

Olievondst was totaal onverwacht

Terug naar de olie. Aan de Haagse Mient, achter begraafplaats Oud Eik en Duinen, lag sinds 1920 het complex van de Gemeentelijke School- en Kindertuinen. Op dat terrein stonden enkele nagemaakte Indische gebouwen, zoals het Minangkabauwse huis. Deze gebouwen waren in 1933 van het Haagse Westbroekpark naar de Mient verplaatst, na afloop van een grote Indische tentoonstelling. Een partij die betrokken was bij de verplaatsing van de gebouwen was de Freule Elias Stichting, ook wel genaamd de 'Vereeniging Indisch Volksleven'. De stichting was genoemd naar Jonkvrouw dr. Bertha Elias (1889-1933). Zij was juriste, vrouwenrechtenactiviste en museumdirectrice van het Haagse Museum voor het Onderwijs (nu het Museon). Doelstelling van de Freule Elias Stichting was: 'Belangstelling op te wekken voor Indië en kennis te verspreiden omtrent de Indische cultuur'. Die belangstelling werd onder andere gewekt door het houden van tentoonstellingen, zoals over de 'Europese en tropische vezelgewassen' in 1936 en 'rubberwinning, rubberbereiding, harsen, gommen en aetherische oliën' in 1937.

In 1938 organiseerde de Freule Elias Stichting een nieuwe tentoonstelling. In samenwerking met de 'Bataafsche Petroleum Maatschappij' (B.P.M. of de Bataafsche) werd een overzicht gegeven over 'de winning van petroleum en nevenproducten'. De Bataafsche bouwde op het terrein een heuse boortoren zodat de jeugd kon zien hoe in het verre Indië olie uit de grond werd gehaald. Het Soerabaijasch handelsblad weidde er in juni 1938 trots een artikel aan: "Het is niet de bedoeling dezen toren kalmweg te laten staan zonder dat er verder iets mee gebeurt – neen, men zal het boren ook in bedrijf kunnen zien. Er is zelfs al mee aangevangen. Men is op 't oogenblik tot een diepte van veertig, vijftig meter gekomen, en het voornemen is er, zoolang de tentoonstelling duurt voort te gaan, zoodat men al borende inderdaad 500 meter diepte zal bereiken."

De olievelden in Zoetermeer (www.nlog.nl/kaart-boringen)

Toen de boormeester na het graven tot 4,64 meter diepte de boor omhoog haalde, leek het wel of er sporen van olie aan de boor zaten. Van verbazing belde hij zijn baas. Na laboratoriumonderzoek bleek dat er inderdaad oliesporen in het monster zaten. Dit leidde niet alleen tot verbazing maar ook tot grote hilariteit, want het hoofdkantoor van de Bataafsche stond aan de Carel van Bylandtlaan in Den Haag. De Nederlandse maatschappij haalde in het verre Nederlands-Indië olie uit de grond maar op slechts 4 kilometer van het hoofdkantoor werd óók in het thuisland olie gevonden!

De boorput werd Mient-01 genoemd. Het was de eerste olieboorput in Zuid-Holland. In 1988 is aan de Mient een klein monument geplaatst ter herinnering dat 50 jaar eerder 'per ongeluk' de eerste aardolie in Zuid-Holland omhoog is gehaald.

Oliewinst in Zuid-Holland

De Bataafsche ging nadat in 1938 de eerste olie in Zuid-Holland werd gevonden verder met de exploratie ervan. In de Tweede Wereldoorlog veranderden de spelregels. De Bataafsche werd door de 'Erdölbeauftragter' gedwongen om samen te werken met het Duitse Elwerath in het 'Aardolie Consortium Nederland'. In de praktijk betekende dit dat de Duitsers het boormaterieel leverden en dat de Bataafsche met Nederlands personeel zou boren. De voortgang ging door materiaalschaarste en transportproblemen echter traag en de resultaten in Zuid-Holland waren slecht. De putten in Gouda (april 1944), Delft (juni 1944) en Pijnacker (september 1944) bleken droog en de boring in Stolwijk (september 1944) was technisch mislukt. Na de oorlog -in 1947- werd de NV Nederlandse Aardolie Maatschappij (NAM) opgericht, een joint venture tussen de Koninklijke Shell en Standard Oil Company (ExxonMobil, met onder meer Esso). In 1948 gingen de boringen door, nu echter uitgevoerd in opdracht van Shell, de moedermaatschappij van de Bataafsche. De boringen bleven aanvankelijk opnieuw zonder enig resultaat. Ook nu weer bleken de putten in Bleiswijk (februari 1948), Benthuizen (april 1948), Hazerswoude (juli 1948), Schipluiden (september 1948), Loosduinen (februari 1949) en Haastrecht (juli 1950) droog. De boring in Berkel in maart 1951 was technisch mislukt.

Het succes begon in 1952. Op 20 oktober van dat jaar groef een boor zich in de Rijswijkse bodem. Dit was put 'Rijswijk-01'. In mei 1953 eindigde de (proef)boring met als resultaat dat er (eindelijk!) olie werd gevonden. De NAM kreeg in 1955 vergunning, een concessie, om in Zuid-Holland te boren. De concessie in 'ons' deel van Zuid-Holland werd vernoemd naar die eerste geslaagde olieborings: het 'concessiegebied Rijswijk'.

De olievelden in Zuid-Holland

Binnen het concessiegebied Rijswijk waren er meerdere velden, namelijk in Alblasersdam, Berkel(-Schiebroek), De Lier, Lekkerkerk, Moerkapelle, Pijnacker, Rijswijk, Wassenaar, IJsselmonde/Ridderkerk en Zoetermeer. Qua grootte was IJsselmonde/Ridderkerk (gesloten in 1994) de belangrijkste (met 16,2 miljoen kubieke meter olie), gevolgd door het Wassenaarveld (7,4 miljoen kubieke meter). Daarna kwam het Berkelveld (4 miljoen kubieke meter). Het Zoetermeerveld (1,7 miljoen kubieke meter) was het vierde of vijfde grootste veld in de concessie. Eén van de kleinste velden in de Rijswijk-concessie was nota bene de naamgever van de concessie: het Rijswijkveld.

Het Zoetermeerveld bracht in meer dan dertig jaar tijd 1,7 miljoen kubieke meter ruwe olie op. Dit is omgerekend 1,7 miljard liter olie. Het was niet zo dat de olie voor het opscheppen lag. Het werd in 1988 omschreven als: "de substantie (olie) zit in de grond als vocht in een rode baksteen". Tja, haal dát er maar eens uit. Een buurveld, het Moerkapelleveld, werd net als het Zoetermeerveld ook in 1957 ontdekt. Voor Zoetermeeders was één van de bekende locaties in het Moerkapelle-

veld de locatie in de polder De 140 Morgen, aan een laan langs de Nieuwe Hoefweg, ongeveer halverwege de Bleiswijkseweg en Benthuizen n t voorbij de grens met Zoetermeer. Hier werden in 1977 en 1978 drie putten geboord, Moerkapelle-10 t/m -12. Het kleine Moerkapelleveld werd in 1986 gesloten omdat het niet meer rendabel was. In het Berkelveld werd sinds 1953 begonnen met het pompen naar olie, in de putten Berkel-1 t/m -3. In 1983 werd het veld uitgebreid met de grote locatie aan de G.K. van Hogendorpweg in Schiebroek, Berkel-4. De olieproductie werd hier in 2013 stopgezet, als laatste olieveld in Zuid-Holland.

Eén van de drie jaknikkers van de eerste lichting in Zoetermeer (1957-1958), een Thomassen type 730 CE. Zeer waarschijnlijk Meerpolder ZOM-01 of ZOM-02

Boringen in de Meerpolder

Op 4 januari 1957 begon de NAM met een verkenningsboring in Zoetermeer. Het doel van de boring was om met seismische metingen na te gaan of er olie in de grond zat. Voor het brongas hoefden de landbouwers 'maar' zo'n 30 tot 80 meter te boren. Om olie te vinden moest de boor van de NAM behoorlijk dieper de grond in. Na een boring van 1.305 meter werd er olie in de Zoetermeerse bodem gevonden. Op dat moment, februari 1957, was het aantal oliebronnen in het westen van Nederland al gestegen tot 27 en dat nam in rap tempo toe. In november 1957 was er al sprake van 50 productieve olieputten in Zuid-Holland.

Het hart van de olieboringen in Zoetermeer was de Meerpolder. In totaal hebben er in- en rond deze polder elf olieplatforms (of officieel: 'mijnbouwwerken') met jaknikkers gestaan. Het totaal aantal gegraven putten in Zoetermeer

bedroeg 40. Ter vergelijking, in de andere velden was dit: Wassenaar (40 putten), Rijswijk (18), Pijnacker (15), De Lier (47), Moerkapelle (16) en IJsselmonde/Ridderkerk (99). Alle boringen zijn in beeld gebracht op website www.nlog.nl. De site wordt in opdracht van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat beheerd door TNO, Geologische Dienst Nederland. Hierop zijn alle 40 boringen terug te vinden (op twee na, Zoetermeer-11 en Zoetermeer-25 zijn 'zoek'). Niet alle 40 boringen in het Zoetermeerveld vonden plaats op het grondgebied van Zoetermeer zelf. Van de in totaal 40 putten, bevonden zich er 12 op het grondgebied van de gemeente Leidschendam. Deze lagen vooral in het Stompwijkse deel van de Meerpolder, in de Grote Drooggemaakte Polder in Stompwijk en  n put bevond zich langs de Kniplaan in Stompwijk. Daar staat tegenover dat aan de oostkant van Zoetermeer drie putten uit het Moerkapelleveld juist in Zoetermeer werden geslagen. Dit waren de in 1983 en 1984 geboorde putten Moerkapelle-14 t/m -16. Deze putten bevonden zich waar zich nu respectievelijk het woonwagenkamp aan de Scheldestroom, Ti-

Jaknikker type 730 BE van de firma Thomassen (ZOM-04) langs de Middelweg in 1963 (foto G.P. van den Broek)

berstroom ter hoogte van nummer 46 en het kantoorgebouw van Etam bevinden. Op deze putten hebben echter nooit jaknikkers gestaan. We kunnen dus stellen dat er in de gemeente Zoetermeer 31 putten van zo'n 1.000 tot 1.400 meter diep zijn geboord in de zoektocht naar olie.

Jaknikker

Hét symbool van de oliewinning in Zuid-Holland is ongetwijfeld de jaknikker. De jaknikker was alléén maar het zichtbare deel van de installatie waarmee de olie naar het aardoppervlak werd gehaald. De meeste jaknikkers in Nederland werden gebouwd door de firma Thomassen in De Steeg (Gld). Er waren meerdere soorten jaknikkers in Nederland, allemaal van de '730-serie', types AE, AF, BD, BE, CD en CE. In het westen van Nederland waren vooral de types BE en CE te vinden.

Er hebben honderden jaknikkers in Nederland gestaan. In- en rond Schoonebeek alleen al waren het er 300. Ook al waren er 40 putten in- en rond de Zoetermeerse bodem geboord, niet op elke put verscheen een jaknikker, maar wel op veel. Op sommige olieplatforms stonden zelfs meerdere jaknikkers, tot maximaal drie. In Zoetermeer (en Stompwijk) hebben op elf locaties in en rond de Meerpolder tussen 1957 en 1991 jaknikkers gestaan.

De eerste drie olieplatforms lagen in- en rond de Meerpolder. Het eerste platform stond langs de Middeltocht-west in de Meerpolder. Hier waren de boorputten ZOM-01 (1957) en later ZOM-33 en ZOM-34 (1980). Op deze locatie werd in 1957 ook een meetstation gebouwd. In 1960 werd bij het meetstation een wastank gebouwd van 500 m³ met als doel de Zoetermeerse olie tot een redelijk minimum te ontwateren. Ook bij de woning Middelweg 1 was een olieplatform, op de plaats van boorputten ZOM-02 (1957) en later ZOM-13 (1963). Aan de Broekweg, aan het einde van een pad tegenover boerderij Ora et Labora, langs de Leidsewallenwetering was een derde olieplatform. Op deze plek waren de boorputten ZOM-03 (1957) met één putpomp en dus één jaknikker en later ZOM-10 (1963). Deze locatie is rond 1980 opgegeven in verband met woningbouw (nu Lissenvaart 32).

In 1958 werden nieuwe putten geboord, opnieuw langs de Middelweg in de Meerpolder, ZOM-04 en ZOM-05 (1958). Hier verschenen twee jaknikkers. En ook langs de Middeltocht-oost was een platform, ZOM-06 (1958), ZOM-12 (1963) en ZOM-16 (1965), met één jaknikker.

Opnieuw in de Meerpolder, tussen de woningen Meerpolder 31 en 33 verscheen een olieplatform bovenop de boorputten ZOM-14 en ZOM-15 (1964). Ook aan de Broekweg, tegenover de Beekhoeve (nu Gondelkade 102, seniorencomplex), kwam in 1965/1966 een platform met drie jaknikkers (ZOM-17, ZOM-18 en ZOM-19). Deze moest de NAM rond 1979 afstaan om plaats te maken voor woningen. Er vlakbij (nu Gondelkade, complex 'De Sprinter') kwam een nieuw olieplatform, bij de boorputten ZOM-30, ZOM-31 en ZOM-32 (1979/1980). Dit was het jongste olieplatform in Zoetermeer en ook gelijk het enige platform in Zoetermeer dat midden in een woonwijk lag.

In het Stompwijkse deel van de Meerpolder verrezen nog twee locaties langs de Noordtocht, ZOM-08 (1959), ZOM-21 en ZOM-22 (1967) en meer westelijk, net buiten de Meerpolder een locatie met ZOM-20 (1967), ZOM-26, ZOM-27 (1979), ZOM-35, ZOM-36, ZOM-37 (1982) en ZOM-40 (1984).

In Nederland waren in Schoonebeek en in Zuid-Holland in de periode van 1948 tot 2013 jaknikkers actief. De laatste jaknikkers werden op 30 augustus 2013 uitgeschakeld. Deze stonden op het terrein van de NAM aan de G.K. van Hogendorpweg in Rotterdam-Schiebroek. Dit was op het zogenaamde Berkelveld. Eén van de jaknikkers op dit terrein, de BRK-10, was de laatste werkende jaknikker in Nederland. De naam BRK-10 kreeg de jaknikker overigens pas op zijn 33e. Hij werd in 1957 in gebruik genomen in Schoonebeek en in 1990 verhuisde hij naar winningslocatie Berkel-4. Hier stond hij samen met 21 (!) andere jaknikkers. De BRK-10 werd op 13 mei 2014 opnieuw verplaatst, maar nu naar zijn laatste locatie, in het Arnhemse Openluchtmuseum.

*Jaknikkers langs de Kadelaan, later de Gondelkade
(coll. Stadsarchief Zoetermeer)*

Waar ging de Zoetermeerse olie naartoe?

De olie die in Zoetermeer werd gewonnen werd aanvankelijk via een ongeveer 12 kilometer lange pijpleiding vanaf de Zoetermeerse olieplatforms naar het meetstation in de Meerpolder getransporteerd en vandaar via pijpleidingen door naar de eindbestemming. Dit was de Emulsie Verwerkings Installatie (EVI) en Ruwe Olie Verlaadstation (ROV) aan de Haagse Loolaan. Dit was een in 1957 aangelegd verlaademplacement. Op de Loolaan kwam ook de olie uit het Wassenaarveld, via een pijpleiding. De olie uit het Moerkapelleveld werd daar met tankwagens aangevoerd. Op de Loolaan werd de olie (verder) ontwaterd en in spoortankwagens gepompt. Vandaar werd de Zoetermeerse olie tezamen met de olie uit het Wassenaarveld en het Moerkapelleveld met de trein naar opslagtanks in Vlaardingingen vervoerd. Het eindpunt van de olie was de Esso-raffinaderij in de Botlek. De Zoetermeerse olie bleek vrij dik te zijn. Daarom was het noodzakelijk om op het meetstation Zoetermeer (in de Meerpolder) een verwarmingsinstallatie te bouwen zodat de olie makkelijker naar de Loolaan kon worden gepompt.

De nadagen van de Zoetermeerse olievelden

De NAM had in 1990 een studie afgerond naar de olie-activiteiten in West-Nederland. De studie ging ook in op de activiteiten in de velden Pijnacker, De Lier en Zoetermeer. De productie in deze velden werd moeizamer en liep terug. Dat was niet vreemd. De velden behoorden in West-Nederland tot 'de oudjes'. Pijnacker produceerde sinds 1955 en De Lier en Zoetermeer sinds 1957. In totaal was uit deze drie velden samen in meer dan dertig jaar tijd zo'n 5,3 miljoen kubieke meter olie geproduceerd. Met de hoge olieprijzen van de eerste helft van de jaren tachtig konden ze blijven draaien, maar de velden waren in de laatste fase van hun bestaan beland. Pijnacker kende in 1990 nog zeven locaties en tien putten. Er produceerden nog maar drie putten. De Lier kende twintig locaties en telde 49 putten. Hiervan produceerden er nog maar zestien. Zoetermeer had in 1990 negen locaties met 36 putten. Hiervan produceerden er nog elf. Met andere woorden, er stonden in 1990 elf jaknikkers op negen olieplatforms in Zoetermeer en Stompwijk. Dit is het antwoord op de vraag uit de inleiding. Het gevolg was dat de velden in Zoetermeer werden afgebouwd en dat ging uiteindelijk nog best vlot. Met het sluiten van het Wassenaarveld in 1988 kwam er ook een einde aan het verlaadstation aan de Loolaan. De olie uit Zoetermeer werd sinds 1988 met tankwagens door de firma Reijm vervoerd naar het verlaadstation Berkel. Op 23 oktober 1991 werd de laatste truck uit Zoetermeer gelost op het verlaadstation. Een paar dagen daarvoor, op 17 oktober 1991, was de productie in Zoetermeer definitief gestaakt. Na 34 jaar kwam er een einde aan de oliewinning in Zoetermeer.

Oliesporen in en rond Zoetermeer

De kans is zeer klein dat er in Zoetermeer nog sporen zijn van overgebleven bron-gasinstallaties. Maar wie op zoek gaat naar de oliesporen in het Zoetermeerse

Verlichte boortoren van de NAM aan de Gondelkade, eind jaren '80, op de plek van ZOM-35 t/m 37.

landschap zal deze zonder heel veel moeite vinden. Aan de Meerpolder tussen nummers 31 en 33 liggen tussen de bomen de restanten van het verlaten olieveld waar in 1964 boorputten ZOM-14 en ZOM-15 zijn gegraven, bekend als 'Mijnbouwwerk Zoetermeer 14'. Dit veld is nog in eigendom van de NAM. Halverwege de Middelweg, langs de Middeldoortocht, ligt een landweg. Deze weg is eigendom van de NAM en verboden voor publiek, al wil de gemeente een einde maken aan dat verbod. Langs deze weg staat nog een klein gebouw van de NAM. Dit is het laatste zichtbare restant van het meetstation op het olieveld waar in 1957 (ZOM-01) en in 1980 (ZOM-33 en ZOM-34) is geboord. Een laatste restant is net buiten Zoetermeer te vinden, aan het einde van de NAM-weg. Dat is het verlaten olieveld in de Droog-gemaakte Grote Polder in Stompwijk. Op deze locatie bevindt zich 'Mijnbouwwerk Zoetermeer 24' en liggen de boorputten ZOM-24, ZOM-24-S1 en ZOM-24-S2 uit de periode 1968-1984. Ook dit veld is nog eigendom van de NAM. De toekomst van de twee

NAM-locaties in- en aan de Meerpolder is onduidelijk. Mogelijk dat de velden op termijn gebruikt kunnen worden voor aardwarmte in het kader van de energietransitie. Dan zijn de NAM-locaties opnieuw interessant.

Overigens lijkt er nog steeds geen einde te zijn gekomen aan de boringen in de Zoetermeerse ondergrond. In juli 2019 was een aanvraag ingediend om aan de NAM-weg in de Meerpolder een "meet- en instrumentenkast t.b.v. een seismisch monitoringstation" te plaatsen. Uit soortgelijke aanvragen voor Delfgauw en Naaldwijk blijkt dat dit gebeurt op verzoek van de het Koninklijk Nederlands Meteorologisch Instituut (KNMI). Het doel is het meten en in kaart brengen van trillingen in de ondergrond. Met een boorstelling wordt een boring uitgevoerd die 200 meter de grond in gaat. In het boorgat worden geofoons (een soort microfoon) geplaatst die met gefoonkabels worden aangesloten op het monitoringstation.

We realiseren het ons niet maar sinds 1898 zijn er vele honderden gaten in de Zoetermeerse bodem geboord, variërend tussen 3 meter en 1.470 meter diep. En 40 van die gaten waren bedoeld om aardolie te vinden. Het blijft een bijzonder verhaal.

Literatuurbronnen:

- * Koewit aan zee, door Martin Snuverink, in Haagse Historie nr. 4, zomer 2014
- * Nammogram, Personeelsblad van de N.V. Nederlandse Aardolie Maatschappij, diverse nummers (<https://werkenindeoffshore.nl/nammogrammen/>)
- * Techniek in Nederland in de twintigste eeuw. Deel 2. Delfstoffen, energie, chemie(2000)–A.A.A. de la Bruhèze, H.W. Lintsen, Arie Rip, J.W. Schot

- * Jaarverslag Staatstoezicht op de Mijnen, 1980
- * De archeologie van Zoetermeer, Een bureauonderzoek naar de prehistorie en de veertien archeologische monumenten in de gemeente Zoetermeer, door Jorrit van Horssen, Delftse Archeologische Rapporten
- * "Olie onder 'Groot' Rijswijk, door W.J. Evert van de Graaff
- * Moeras- of brongas, door J. Bol in Grondboor en hamer, november 1991, tijdschrift van de Nederlandse Geologische Vereniging)
- * De diepe ondergrond van Noord- en Zuid-holland, Olie- en gasvoorkomens, door Th.H.M. van Doorn, in Grondboor en hamer, november 1991, tijdschrift van de Nederlandse Geologische Vereniging)
- * Benthuiser Turfjes, juni 2001, Licht en Water (II) (kunstlicht en leidingwater), door Arie Schellinghout.
- * Over een verdwenen welvaartsymbool in een koewietje, door Jan van der Horst in Haagvaarder 4, website Stichting Haags Industrieel Erfgoed
- * Historie NAM-olievelden te Stompwijk, door M. van Rijn, 2012

Met dank aan: Cees van Korlaar, oud werknemer van de Firma Thomassen en vereniging De Schakels (ex-werknemers van de Firma Thomassen) over informatie over type jaknikkers.

Websites

<https://www.delpher.nl/>

<https://leiden.courant.nu/>

<https://nha.courant.nu/>

<https://www.middendelflandsite.nl/natuur-en-cultuurhistorie/brongas>

<https://www.nlog.nl/kaart-boringen>

<https://www.dinoloket.nl/>

<https://sites.google.com/site/oudberkelrodenrijsoinfo/berkel-olie-veld>

Luchtfoto uit 1986 van het verlaademplacement aan de Haagse Loolaan. Hier ging de Zoetermeerse olie naar toe. Het gebouw links-onder staat er nog. (Foto Delta-Phot, coll. Haags Gemeentearchief)

Bols en De Gouden Leeuw

Ton Vermeulen

De Zoetermeerse Dorpsstraat was eeuwenlang een belangrijk onderdeel van de route Gouda-Den Haag, onder meer voor afgevaardigden in de Provinciale Staten. Veel verkeer ging over water, maar de landweg liep via Waddinxveen, Moerkapelle, Zegwaart/Zoetermeer via de Voorweg naar Leidschendam en Den Haag. De wegen waren bar slecht en, op de Dorpsstraat na, niet verhard. Snel ging het allemaal niet te voet, te paard en per schokkend en uren later was een rustpauze en moment was Zoetermeer bereikbaar herbergen beschikbaar. Een Leeuw, die al in de 17de eeuw wordt of kolfbaan, een soort hockey-een ANWB-gids zelfs een bond-slechts een café.

Onlangs kwam in de collectie een aparte fles tevoorschijn. klaargemaakte cocktail voor verkocht. Het was afkomstig van Tegenwoordig laat Bols haar daar, maar in Zoetermeer vullen. heeft de lokale verkoper zijn met de tekst:

rijtuig. Na een kilometer of vijftien vernapening zeer gewenst. Op dat en daar was een ruime hoeveel- daarvan was de Rode of Gouden genoemd. Deze had ook een kaats- golf. Rond 1900 was het volgens shotel. Na 1924 was het nog

van distilleerderij Lucas Bols Het bevat Rose Cocktail, een thuisgebruik, die rond 1950 werd de Amsterdamse Rozengracht. flessen jenever en likeuren niet Achterop de fles Rose Cocktail eigen eenvoudige etiket geplakt

*“Het adres voor uw gedistilleerd
De Gouden Leeuw
Dorpsstraat 18 Zoetermeer”.*

Behalve cafébaas was de eigenaar van de Gouden Leeuw, Antoon van Well, dus ook nog verkoper van sterke drank, net als zijn bijna buurman op nummer 12, de firma Boonekamp. In 1956 deed Antoon zijn pand over aan de H. Nicolaasparochie, die er een parochiehuis van maakte, een verenigingsgebouw voor de sterk groeiende gemeenschap. Duizenden mensen vonden immers hun thuis in de nieuwe wijken van het dorp achter de Dorpsstraat tussen Rokkeveenseweg en Delftsewallen. Flessen drank kopen in de Gouden Leeuw was er echter niet meer bij, de vergunning beperkte zich tot uitschenken.

Ruim 100 jaar vakmanschap en deskundigheid
in nieuwbouw, verbouw, onderhoud en renovatie.

www.gebrhuurman.nl

**BOUW
GARANT** Kwaliteit Zekerheid
Service Garantie

Angelus Domini 1964 -1966 of 'Het dagboek van Anneke' (slot)

Anneke Westerman – van Leeuwen, bewerking Piet Drapers

Om de woningnood in Den Haag op te lossen werd in 1962 besloten van Zoetermeer een 'forensenstad' te maken. Hagenaars konden dan in Zoetermeer komen wonen en in Den Haag blijven werken. In Palenstein en Driemanspolder werd in 1966 met de nieuwbouw gestart. De familie Van Leeuwen kwam uit Den Haag, maar niet als 'forensen'. In 1964 ging vader Van Leeuwen in Zoetermeer aan het werk en het gezin met dochter Anneke verhuisde mee. Anneke heeft over de periode 'van stad naar dorp' haar ervaringen in haar dagboek vastgelegd.

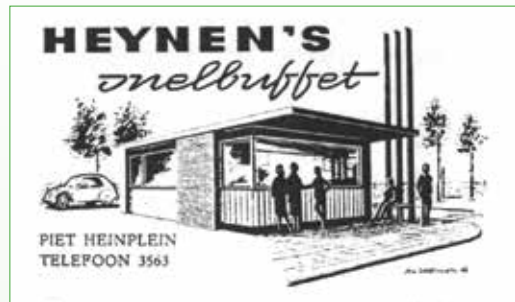
In de eerste aflevering van 't Seghen Waert (2/2020) staat het artikel dat gebaseerd is op de periode dat de familie Van Leeuwen nog in Den Haag woonde, maar Anneke ging al op de Petrus MULO in Zoetermeer. Op 15 oktober 1964 wordt er verhuisd naar Zoetermeer, waar haar vader werkt bij de firma Tamson. Anneke raakt gewend aan het dorpse leven en gaat het zelfs waarderen. Zij begint op 2 september 1966 aan haar laatste jaar op de Petrus MULO. Haar Haagse vriendin Els is 18 geworden en Anneke constateert: 'ze is opeens veel ouder dan het half jaar dat wij schelen', maar naar een schoolfuij trekt zij 'een paar zeer pikant ogende nylonkousen met uitdagende kriebelruitjes' aan, ondanks de afkeuring door haar moeder. Anneke gaat tot de groep van de volwassenen behoren.

Zaterdag 22 januari 1966

Dikwijls hebben Hans en ik nu het 'rijk alleen'. Het is vooral heerlijk om zonder opgejaagd te worden met: 'laat je handen eens wapperen' of 'ga aan je huiswerk', de tijd te verdoen met lezen en niet om, zodra je van een boek opkijkt, het meteen te moeten opruimen. Want daar krijg ik soms wat van. Alles wat ook maar een bé-tje scheef ligt, of een millimetertje niet op z'n plek staat, of even niet in gebruik is, moet direct, maar dan ook d i r e c t worden opgeruimd. Zelfs als ik even naar de WC ga, wordt er meteen geroepen: 'Boek achter je kont opruimen!' wat in dit verband beslist geinig te noemen is. Onze woonkamer ziet er dan ook tip top uit. Tip top is echter geen synoniem voor gezellig.

Maar vanmiddag nadat het boodschappenlijstje was afgewerkt, Monk uitgelaten en de wasmand leeg gestreken, lag ik heerlijk languit voor de kachel te lezen. Het werd al donker en: 'is er eigenlijk nog wat te eten vanavond?' vroeg ik Hans, die bereidwillig naar de koelkast liep voor inspectie om al snel terug te keren met een groen emailen schaalte in zijn handen. 'Dit,' zei hij met opgetrokken wenkbrauwen die twijfel lieten zien over de inhoud. 'Wat is dat dan?' vroeg ik met enige argwaan

opkijkend van mijn boek. 'Ik weet het niet, een prak boerenkool?' Omdat ik op de grond lag en Hans stond, moest de schaal wel ondersteboven gehouden worden om mij de inhoud ervan te laten zien waardoor de kliek er traag en in korrelige brokken uit kiepte, precies op mijn hoofd. Ja hoor, boerenkool. Terwijl ik slap van de lach de prut uit mijn haar schudde en tussen de vloerbedekking vandaan peuterde, vertrok Hans naar het Piet Heinplein voor tweemaal een zak patat.

Heynens' snelbuffet aan het Piet Heinplein rond 1963

Maandag 24 januari

Een noodlottige dag. Vanmiddag hadden we natuurkunde en kreeg ik een beurt voor het bord. Meteen al ging het fout want daar stond ik, fier in mijn favoriete knickerbockerbroek en donkerrode kniekousen, klaar om ergens geen antwoord op te weten. Van Weers bekeek me waarlijk geïnteresseerd van top tot teen en merkte kritisch op: 'Je lijkt wel een staljongen.'

Nou ja! Mijn schrik en woede waren net zo duidelijk te zien als de kleur van mijn kniekousen. En natuurlijk had ik toen zijn overhorende vraag een intelligenter antwoord moeten geven dan een bot en boos: 'weetikut' (zo geschreven lijkt 't nog erger dan gezegd), maar ik was zóooo beledigd. Van Weers werd kwaad en zei dat ik kon verdwijnen en dat ik vanaf heden ook niet meer aan zijn lessen hoefde deelnemen, waarop ik alleen maar zei 'fijn!' en wij beiden nijdig uit elkaar zijn gegaan. Van Weers bleef in de klas en ik, ja waar moest ik heen? De gang was leeg maar de deur van de derde klas stond open. Schalk was zo te horen behoorlijk toornig en 'monsieur du Lac' (Jan van der Meer) kreeg dan ook een zeer valse sneer toegeblaft. Uit het zicht blijven dus. Even later zat ik weggedoken in een hoekje van de meisjes-WC en wilde dat de herrie in mijn hoofd zou verdwijnen. Dat ik zelf zou verdwijnen met mijn broek en mijn kniekousen.....

Direct na de bel kwam er een meisje uit de tweede de WC-ruimte binnen en bleef dommig naar me staan kijken. 'Schiet op, je piest in je broek,' snauwde ik en zij verdween schielijk een hokje in. Snel stond ik op en schoot de klas in. Deze ogenschijnlijk onbelangrijke gebeurtenis liep uit op een dramatisch drama waarin grote driften een niet in de hand te houden woordenwisseling veroorzaakten. Van Weers stak drie keer een sigaret op om kalm te blijven en ik raakte volledig over mijn toeren. Schalk bemoeide zich er nog sussend mee maar ik liep gewoon weg. Wilde mijn tranen 'voor later' bewaren. Voor net buiten de schooldeur.

Dinsdag 25 januari

Enfin, Van Weers besloot maar eens tot een gesprek met mijn huiselijke gezagvoerders. Hij had gevraagd hoe laat ze thuis zouden zijn. Dat was kwart voor zes. En dat was het nog maar net of hij hing aan de bel. Het is een tamelijk happy end geworden (in ieder geval voor Van Weers en mij) met wederzijdse vergevingsgezinde gevoelens en weer gewone lessen. Toch mag ik van pa en ma, om mij beter te leren gedragen want ik had ze weer eens 'voor schut gezet', het volgend weekend niet naar Den Haag. Auw! GRRRR

Maandag 31 januari

Bleu, bleu le ciel de Provence, blanc, blanc, blanc le goëland....., de radio zegt dat Marcel Amont dit zingt maar volgens mij is Van Weers zelf de zanger van dit schone lied. Deze stem klinkt verdacht gelijk aan die in de zangles van vanmiddag blond, blanc, bleu... Ja hoor! De stemming is niet daar. Chris is niet hier. Vandaar. Verliefd zijn tast mijn denkvermogen aan.... Ik zou er veel avontuurlijker over willen schrijven, zoals 'Maarten en Titia' (uit: 'Avontuur met Titia' van Simon Vestdijk en Henriëtte van Eyk), maar zo'n mooie schrijfstijl beheers ik niet. Zoetermeer heeft ook geen museum en Chris woont gewoon aan de overkant dus schriftelijke geheimzinnigheid heeft geen doel.

Chris Westerman met vrienden in de jachtkamer van de Nutriciahoeve, 1967. vlnr: Kees van der Meer, Wim Vermeulen, Chris Westerman, Bert de Wit, Bertus Bierman en Martien Vermeulen. (coll. A. Westerman-van Leeuwen)

Chris was de zoon van Siem Westerman. Hij was boer op de 'Nutriciahoeve'. De hoeve is in 1850 gebouwd in opdracht van mr. Pierre I. F. Blussé, een Haagse advocaat. In het pachtcontract dat Eliza Huijsman tekende was bepaald dat de eigenaar van de boerderij, bij een bezoek, gebruik mocht maken van de grote voorkamer. Rond 1917 kocht Nutricia de boerderij. In die periode had de voorkamer nog steeds een bijzondere functie. Als er op de landerijen rondom gejaagd werd, kwamen de jagers na de jachtpartij bijeen in deze 'Jachtkamer'. Rond 1965 maakte Chris er met zijn vrienden ook graag gebruik van.

Zondag 27 februari

Om de tijd te doden ben ik aan het haken geslagen; het lijken gewone kastrandjes maar het zijn elegante kraagjes van dunne, witte katoen om saaie truitjes mee op te sieren. Ik heb al vier verschillende! Mama heeft ze een keer in de crack free gestopt zodat ze idioot wijd uitstonden en ik ermee uitzag als Elisabeth Bas van de sigarenbandjes. Het ergste was wel dat ze toen ook mijn witte kniekousen mee gesteven had. Als houten kleppers konden ze per paar zo de kast in worden gezet. Op zich waren ze wel mooi geworden... voor aan de muur ofzo.

Maart

Een goede buur is beter dan een verre vriend maakte in dit geval ook het spreekwoord juist: Chris kwam vanavond en dat verzachtte bijna al het leed! Een kusje op overal waar het zeer doet... hmmm... weg pijn. Nooit ben ik ziek en juist nu ik zo voordelig mogelijk voor de dag wil komen om Chris te bekoren, hang ik al wekenlang verlept en verpieterd op/over de bank. Het is alweer een tijd geleden dat ik met hem naar een verjaardagsfuif van een van zijn vrienden ben geweest. Er werd gedanst op de muziek (!!!!?) van Buddy Holly en Cliff Kots. Geen van de jongens droeg een zwarte coltrui en de meisjes hadden allemaal getoupeerd haar. Ik voelde me niet erg op mijn gemak toen ik daar zo tussen Chris en ene Martien geklemd zat op de met een geruite kriebeldecken bedekte bank en hoopte maar dat de zweetlucht die ik rook niet van mezelf was. Ik wilde weg, met Chris de nacht in, wandelen hand in hand of erger, dus leuker... Maarja.... The sun is out, the sky is blue, there's not a cloud to spoil the view.... but it's raining. raining in my heart.. kweelde Buddy voor de zevende keer. Cliff hield toen gelukkig wel zijn kop.

Zaterdag 2 april

When I woke up this morning, you were on my mind... Jaja, Chris, het mikpunt van mijn aanbedding zal vanavond aan mijn zijde vertoeven. Een verrukkelijk vooruitzicht. Erover schrijven doe ik met waakse terughoudendheid. Verliefd zijn is overgevoelig voelbaar, heerlijk, maar ook angstig om het verlies ervan want ik begrijp soms niet wat Chris in mij ziet. De laatste tijd ben ik behoorlijk wat pondjes afgevallen. Dat voelt wel lekker. Het lijkt alsof ik door het trappenhuis kan vliegen! Als een veertje

dwarrel ik naar beneden. In de spiegel lijken mijn tanden gegroeid. Roodkapje zou er bang van kunnen worden. Mijn handen daarentegen... nee, van de heks heb ik niets te duchten. Vanavond dus gaan Chris en ik samen naar Den Haag. We gaan naar Clara (Claire tegenwoordig) en ik ga hem introduceren bij mijn Haagse 'familie'! Ik ben blij weer ergens naartoe te kunnen.

Vandaag is het wel de eerste dag van de vakantie maar niet van de vrije tijd. Nel en ik zijn van plan een heel rooster af te werken. Grootst nietwaar? Chris, eveneens blokkend voor het HBS-B diploma reikt daarbij ook een helpende (kus)hand. En met deze man en macht moet het wel lukken!!!

De Nutriciahoeve van de familie Westerman in 1977 (foto Kees van der Burg)

Woensdag 20 april

Bij de leraren is nu ook enige spanning voor het examen te bespeuren. Van Weers toetst als een razende onze kennis door alle leerstof, die tot zijn grote schrik bij velen al is weggezakt, weer op te diepen. Te beginnen bij het begin: het magnetisme. Geïnteresseerd hoor ik toe. En de verhoudingen zijn ongemerkt veranderd. Iedereen, leerlingen én leraren, werkt hard voor het examen. Dat heeft een vreemde rust in de klas gebracht. We zijn leergierig geworden door het besef van de noodzaak om alles te weten. En, wonder boven wonder, zelfs zo gemoedelijk naar elkaar toe dat er, nu ik er over nadenk, al een hele tijd geen strafwerk meer in mijn agenda genoteerd is. Er worden zelfs verstandige gesprekken gevoerd, we zijn nu al wijzer geworden.

Donderdag 26 april

Chris reed vanmorgen knetterend op zijn rode (en foeilelijke) brommer langs ons schoolgebouw en blozend tot waar het niet verder kan, had ik vele 'terloopse' opmerkingen te incasseren. Iedereen is zo langzamerhand van de verkering op de hoogte. Dat is wel een nadeel van het wonen in een gehucht als Zoetermeer. Chris is een neef van Nel en ook nog eens een neef van Jan B. Iedereen weet dus (bijna) alles. Chris woont in de boerderij schuin beneden onze flat: de Nutriciahoeve. Ik ben vaak bij hem thuis. Hij is de oudste van zes kinderen dus er loopt veel jongvolk rond. Eerst keek ik wel raar hoe het er bij hem thuis aan toe gaat. Chris heeft drie zussen waarvan de oudste maar één jaar jonger is dan ik. Al die zussen zijn druk in de weer met 'Barbie'. Echt de hele tafel ligt vol met Barbiespullen. Ze naaien er kleren voor op de naaimachine en breien, haken en punniken zich een ongeluk voor het wicht. Ik had nog nooit eerder een Barbie in het echt gezien. Wat een raar fenomeen. En wat een wulps voorkomen! Heel wat anders dan meneer en mevrouw Poppetje. De Poppetjes zijn de bewoners van Els' poppenhuis en Els en ik hebben er soms wrede (en vaak nogal schunnige) spelletjes mee gespeeld. Vorig jaar nog, de avond voordat we op kamp gingen, sjorden we meneer en mevrouw P. met vliegertouw en met de juiste knopen stevig vast aan hun bedjes. Daaaag, en tot volgende week.

Het interieur van de boerderij is ook anders dan wat ik ooit heb gezien. Er hangt een lamp in de woonkamer, zo'n lamp waaraan Zorro zo handig door de ruimte slingert terwijl hij zwaardvechtend domme schurken verslaat. Het is een balk met aan weerskanten drie schemerlampjes die voor aangenaam sfeerlicht kunnen zorgen, zou je denken. Nu hebben zij aan die balk ook twee grote TL-buizen bevestigd en het licht daarvan is zo gezellig als een slagerij. En vooral zeer onflatterend. Het lijkt wel of elk pukkeltje er extra ontstoken door wordt belicht dus voordat ik naar de overkant stap moet ik eerst bedenken of de lamp zal aangaan of niet en of ik dan veel werk moet maken om mijn puistjes te bedekken met Clearasil. En het stinkt er. Naar koeien. In de keuken is een zijgangetje waar de kapstok hangt met achterin de deur naar de stal. Daar doorheen waaien de koeienwinden vrijuit naar binnen, een gordijn ervoor houden die heus niet tegen.

Ze eten 'warm' tussen de middag, net als bij Nel, maar met enkel een vork en een lepel. Pas nadat het hele Engel des Heren in razende vaart is gebeden, wordt er opgeschept. De soep, de aardappelen en de yoghurt (zelfgemaakt en erg lekker) eet men, net als op kamp, van hetzelfde bord zodat er een eiland van yoghurt in een randje soep/jus drijft (niet erg lekker). Verder is er altijd wel iemand om een spelletje mee te doen of televisie te kijken. Dat is natuurlijk wel heel gezellig. Veel te gezellig, daarom zijn we om te studeren vaak hier. Ook wordt de liefde goed bestudeerd. We zijn al bij het laatste hoofdstuk.....

Ik hoop dat Chris en ik nog lang en gelukkig leven en tien kinderen krijgen, maar niet tegelijk.

Dat aantal is er dus niet van gekomen, maar met negen kleinkinderen komen Anneke en Chris toch aan de twaalf. Creatief als zij is, heeft zij een tableau gemaakt van de hele familie op een rapport van Chris van de Nicolaasschool toen hij tien jaar oud was met van iedereen een schoolfoto uit het jaar dat hij of zij tien was.

Dinsdag 3 mei

En zo vertrokken we met de hele klas naar de Haagse Dierentuin. Op het eerste gezicht lijkt dat een uitstekende bestemming voor een feestelijke schoolreis maar de Dierentuin was gek genoeg de plek waar het Schriftelijk Examen moest worden afgelegd. In een grote, lichte zaal (het apenhok?) stonden tientallen tafeltjes van mede-examinanten. Onze klas zat verspreid in de menigte. In de tussenpauzes zochten we elkaar op om de antwoorden te vergelijken en werden zo mogelijk nog zenuwachtiger omdat veel ingevulde antwoorden niet overeenkwamen. Frans was degene die kalmerend sprak: 'Jongens, er is niets meer aan te doen. Er zal heus wel iets goed zijn gegaan.' Normaal vertrouw ik Frans wel.

Zondag 29 mei

Nu eens niet om een akelige reden dat er niets meer is geschreven, maar juist omdat het allemaal zo leuk en goed gaat, is de behoefte om te schrijven een beetje wegge-zakt. Af en toe nog een krabbel of een 'schreeuwregel' maar dan gauw weer verder.

*Iedereen 10 jaar!
De namen v.l.n.r.
1) Chris, Anneke,
Kirsten, Ingeborg,
Anne Eva,
2) Chris jr., Lars,
Tijmen, Bojanne,
3) Einar, Mette,
Silke, Elin, Lina*

Het in de nabijheid (willen) zijn van Chris slokt ook veel tijd op. Hoe bestaat het dat iets wat je zo in beslag neemt geen woorden verdraagt. Ik merk dat ik me aan het 'los'maken ben. Van thuis, van school, van de gidsen in Den Haag en durf zowaar de toekomst in te kijken. Me niets aantrekkend van welke leergruwel dan ook, even een paar dagen naar Els gevluht. Gewoon om weer eens ouderwets zorgeloos te kunnen zijn en de vriendschap een beetje op te beuren. Ik moet bekennen dat Els soms al een beetje vergeten raakt.

Dinsdag 31 mei

Het... (ik zou het woord niet meer gebruiken) nadert. Er wordt al links en rechts geïnformeerd wat ik na het ... zal gaan doen of laten. Zulk een medeleven wekt bij mij grote paniekgevoelens want volslagen duisternis daaromtrent. Nog steeds zou ik dolgraag naar de tekenacademie gaan maar pa en ma zeiden dat ik niet zo achterlijk moest doen om daarmee mijn toekomst te 'vergooien'. Nee dus. Klaar. Bom. Uit. Ik heb er genoeg om gejangt. Eigenlijk zou ik nu het liefst heks willen worden maar opleidingen daartoe schijnen schaars. Heksachtige neigingen bezit ik alreeds, zoals de aangeboren gilhinnik, de voorkeur voor het dragen van zwarte kledij en de niet weg te cijferen pukkels op de kin. En wat te denken van mijn naam: Anneke Tanneke zie je wel? Theoretische vervolmaking slechts. Een lichte studie ter bereidingskunde van padden en spinnen om vijanden in kikvorsen te kunnen veranderen of kikvorsen in vrienden. Ojee, afdwaling van serieuzer zaken. Ik weet het echt niet maar er zijn vage plannen, te weten: de Vormingsklas, een soort Mater Amabilis. Als het goed gaat kan het vervolg erop, de N2o-opleiding, tot handenarbeidjuf leiden. Handenarbeid. Nog nooit heb ik kennis gemaakt met dit vak en eerlijk gezegd.. hmm.. Nog drie nachtjes slapen... Ik grijp naar dit onderdeel van mij ter ontspanning. Tevergeefs. Mijn hoofd is leeg, terwijl er heel wat in hoort te zitten. Ik raak in verval. Of lig reeds. Straks komt Chris. Hij kent vele kaarttrucjes waardoor ook Hans een bewonderaar is geworden. Sommige van die trucs zijn mij een waarlijk raadsel maar koetje-in-de-wei beheers ik als de beste: wijdbeens een heel spel kaarten achter je rug op de grond laten flatsjen. Dat is kennis waar je wat aan hebt. Zo, en nu weer aan het werk. Chris en ik werken noest, noester, noestst, sssst. Chris is alles wat ik nodig heb. Chris is alles wat ik niet ben. Serieus, slim en evenwichtig. Het grappige is dat iedere keer als ik uit de band spring of iets geks bedenken, hij verrast naar me opkijkt alsof hij een cadeautje heeft gekregen dat ie altijd al graag had willen hebben. Ik durf nu te zeggen dat we heuselijk verkeren.

Valsvredig voelt deze avond. De radio uit en toch geen stilte. Daarbuiten ruist een wonderkoor, een late merel zingt erdoor.

Nog één nachtje... Just one more river to cross... Want morgen gaan we weer naar Den Haag voor het mondeling examen. Deze keer moeten we ons presenteren in een school aan het Westeinde. In de moordende hitte zojuist voor de laatste avond bijeen in ons vertrouwde lokaal in een voor de rest verlaten schoolgebouw. De al-

Vriendenkor op de trouwdag in de Nicolaaskerk, 9 april 1969. v.l.n.r. Agnes Westerman, ?, Marian van Haastert, ?, Marie-José Fischer, Paula Adegeest, Agnes Janmaat, Henny de Groot, Kees Kalisvaart, Nel Westerman, Leo Boonekamp, Kees van der Meer, Kees van den Bosch, Theo van der Meer en André Hagendijk. De dirigent is Jan van der Meer (coll. A. Westerman-van Leeuwen)

lerlaatste aanwijzingen, bemoedigingen en nuttige wenken werden ons op het hart gedrukt. De hele klas was muisstil. Het zweet gutste geruisloos. Jan B. wreef met een zakdoek over zijn voorhoofd en stiekem over zijn ogen. Ook Schalk was aangedaan, dat zagen we heus wel. Ik keek nog eens goed naar de ernstige gezichten rondom en voelde een zenuwgiechel opkomen die eigenlijk een waarschuwing was om niet te gaan huilen. Om dat te voorkomen concentreerde ik me op de groef in het blad van mijn tafeltje, ooit veroorzaakt door een gesp van mijn schooltas en in de loop der tijd uitgediept in gedachteloze bewegingen van passer of pen. Die lelijke kras zal er voor altijd blijven zitten, net als het litteken op mijn rechterkuit waaruit diezelfde gesp ooit een reepje vlees gesneden heeft. Het merkteken van mijn schooltijd. Waarvan nu de laatste dag. Wat zal ik iedereen missen. Huiver ontdanks...

Ja, inderdaad, mijn vreugde kende (al ruim een maand geleden) geen grenzen.

GESLAAGD!! Gediplomeerd!!

Chris vernam (o wonderlijk toeval) op dezelfde dag ook de verheugende uitslag en zo was er dus een dubbel feest te vieren: op tractor én aanhanger want Chris was de bestuurder van het feestelijk toeterend voertuig. Een beetje geluk heeft mijn cijferlijst wel beïnvloed. Bij het mondeling examen Handelskennis zat ik tot wederzijdse

verbazing oog in oog met een mij zeer bekend leraar. Het was de heer Drost van de Engelbewaarder bij wie ik immer een potje heb kunnen breken en die mijn cijfer (vermoed ik) flink naar boven heeft afgerond. En de 6 (!) voor natuurkunde heb ik aan Chris te danken. Zijn geduldige uitleg betreffende een electriek vraagstuk werd ruim voldoende beloond.

En nu dit schrift. Wat heeft het me geholpen. Gesteund. Getroost. Bedankt. Voor alles. En dicht. Juli 1966

Afscheid van het dagboek

Dit is het laatste artikel in 't Seghen Waert op basis van het dagboek van Anneke. Het aantal reacties van lezers was groot. Verbazing en veel waardering is er voor de schrijfstijl en woordgebruik van 'een zestienjarige'. Soms was het ook 'het feest der herkenning' met een anekdote over de eigen ervaringen uit de periode waarin Zoetermeer de eerste schreden zette op het pad van dorp naar stad. Veel mondelinge, reacties waren samengevat: 'Hoe is het verder gegaan en hoe is het nu met haar?'. Hoewel zij zelf zegt dat ze geen 'prater' is, kan ze het beste zelf daarover wat vertellen en dat 'geen prater' hoort bij de bescheidenheid die zij ook ten aanzien van andere zaken heeft. In de volgende alinea's trekken in vogelvucht de 55 jaar na 1966 in interviewvorm aan ons voorbij.

Schrijven en schilderen

"De roots van het schrijven liggen bij de Gidsen (scouting). Eigenlijk was ieder van ons kleine groepje daar heel bedreven in en uiteindelijk werd het een soort competitie voor de eer wie op de mooiste en leukste manier een verhaal/gebeurtenis kon beschrijven. Je deed er dan ook je 'stinkende best' op. De liefde voor het schrijven is daar begonnen. Met mijn vriendin Els heb ik een jarenlange correspondentie onderhouden. Iedere dag brieven 'pennen' naar Den Haag, dat deed je toen.

Bij het Creativiteitscentrum in Zoetermeer ben ik begonnen met een cursus 'Grafiek' bij Pol Jong. Daarna met veel plezier naar Leiden om in de grafische werkplaats 'De Bange Duivel' meer over de techniek van het etsen en zeefdrukken te leren. Het tekenen is voor mij een automatisme. Als er een pen en papier voor me ligt, staat er meteen een tekening op, niet dat het dan iets bijzonders voorstelt maar gedachteloos, zoals tijdens het telefoneren veel mensen een beetje zitten tekenen en zich vaak over het resultaat verbazen. Schilderen is een ander verhaal. Dat is soms echt een worsteling. Heel veel mensen vinden het een beetje eng wat ik schilder.

Na de Petrusmullo

In 1966 kwam ik van de MULO, ging daarna naar de vormingsklas en ben ik gaan werken bij Driessen Buizen in de Stationsstraat". *Het kantoor van Driessen Buizen zat in de villa Machtilda, nu Tweede Stationsstraat 239. De bedrijfsactiviteiten waren in de loods achter de villa. Nu staan op dit terrein de vizen van de Machtildahof.*

“Na Driessen Buizen ben ik bij Elsevier in Den Haag terechtgekomen als corrector. De kopij die terugkwam van de drukker moest dan worden gecorrigeerd. Een intensief karwei zodat ik opeens niet meer normaal een krant of boek kon lezen zonder naar fouten te zoeken en nog steeds, als ik een boek lees en er een dikke taalfout in ontdek, neem ik dat boek niet helemaal serieus. Samen met Els Westerman, een zus van Nel, hadden we een leuke tijd. Toen ik zwanger werd van onze dochter Kirsten werd ik ontslagen. Dat was in die tijd zo. Wel heb ik voor Elsevier thuis nog een tijd met een hele grote typemachine, een soort legergroene tank, voetbalverslagen uitgetikt. De correspondent die naar de voetbalwedstrijden in Frankrijk ging, schreef op de terugreis in de trein zijn verslagen. Onleesbaar natuurlijk. En saai. Alleen ik kon dat handschrift lezen maar dat was niet helemaal waar. Ik vulde het gewoon in, maakte soms het verslag zelfs een beetje levendiger, steeds erger eigenlijk maar er kwam nooit commentaar op. Iedere maandagmiddag bracht de post een heel pakket. Die artikeltjes stonden in een of ander sportblaadje, Goal, meen ik dat het heette. In ieder geval was dit het eerste voetbalblad dat uitkwam.

Burgemeester Wegstapel feliciteert Anneke en Chris bij de geboorte van Zoetermeers' 20.000 inwoner, 1970 (coll. Stadsarchief Zoetermeer)

Wonen in Zoetermeer

Van 1966 tot 1992 heb ik in Zoetermeer gewoond. In 1969 zijn Chris en ik getrouwd. Ook toen was het onmogelijk om een huis te vinden dus gingen we 'inwonen' op de boerderij in de 'Jachtkamer'. Ik ben dus in een grote Zoetermeerse familie van boeren terechtgekomen. Siem, de vader van Chris, had in een reusachtige legbatterij honderden kippen die, als je de staldeur opendeed, direct nieuwsgierig hun kop naar buiten staken. Alsof je naar een rek begonia's keek. Eieren

'garen' was mijn taak. Iedere dag een kist vol. En die stank.... die bleef nog heel lang in je kleren zitten. In die periode is, in het oude Anthoniushove in Voorburg onze dochter Kirsten geboren. Onze tweede dochter Ingeborg kwam in de Jachtkamer letterlijk tussen de hertenkoppen en geweien ter wereld als 20.000ste inwoner van Zoetermeer. Burgemeester Wegstapel kwam op kraamvisite, overzag onze krappe behuizing en zes weken later woonden wij in de Ambachtsherenlaan. Daar is twee jaar later onze derde dochter Anne Eva geboren. We hebben dus drie dochters en inmiddels ook negen kleinkinderen”.

Naar Nijkerk

“Chris is gaan werken bij ‘Michael van den Akker Kantoor- en Administratiesystemen’ in Den Haag. Deze boekhoudmachines waren de eerste computers en zo rolde hij de automatisering in. Later is hij gaan werken aan de ontwikkeling van software voor de automatisering van ziekenhuizen. Het kantoor aan het Bredewater in Zoetermeer, verhuisde naar Amersfoort en daarom zijn wij in 1992 naar Nijkerk vertrokken.

Kom Op

Eind jaren '60 was Zoetermeer nog klein en overzichtelijk. Wij hadden een grote vriendenclub. Toen we trouwden werd er door hen een speciaal koor gevormd en hebben zij ons het huwelijk in gezongen. Het waren allemaal ‘echte’ Zoetermeerders en ook ik voelde mij daartoe behoren. Met hen hebben wij ook meegewerkt aan het ontstaan van buurtcentrum Kom Op dat nu nog steeds bestaat.

Denken aan....

Wij wonen nu al bijna dertig jaar in Nijkerk. In sfeer vergelijkbaar met Zoetermeer 50 jaar geleden. De allereerste keer dat ik in Nijkerk kwam en de toren zag, eenzelfde toren als de blikvanger van Zoetermeer, dacht ik meteen: hier wil ik wonen.

Chris en Anneke 50 jaar getrouwd, 2019 (coll. A. Westerman-van Leeuwen)

't Seghen Waert wordt opgemaakt in Adobe InDesign. Wilt u de afbeeldingen NIET in de tekst opnemen, maar afzonderlijk als bijlage aanleveren in jpg-formaat van minimaal 300 dpi.

Kopijdatum 't Seghen Waert vrijdag 18 januari 2022

De adverteerders en de hierna genoemde bedrijven maken met hun steun de activiteiten van Oud Soetermeer mogelijk.

Van As Makelaardij bv

www.van_as.nl

Bouwmarkt De Bouwhof

www.bouwhof.com

Cammeraat IJzerwaren

www.cammeraat.nl

Carrosseriefabriek Joost Lamboo bv

www.lamboo.nl

Flaire Online diensten

www.flaire.nl

Henneken Radio en TV

www.radiohenneken.nl

Van der Slik Caravan Centrum

www.vanderslik.nl

Bode Scholten BV

www.bode-scholten.nl

Blomsma Print & Sign

www.blomsma.nl

Wilt u ook adverteren? Neem contact op met de penningmeester:
penningmeester@oudsoetermeer.nl

Bij **FOTO LINTHOUT** gaan uw herinneringen niet verloren!

- * voor het opnieuw afdrukken en retoucheren van foto's
- * super 8 films en videobanden overzetten naar DVD
- * dia's en negatieven afdrukken of digitaliseren

FOTO LINTHOUT
al 63 jaar dé vakfotograaf!

Dorpsstraat 68
Zoetermeer
(079) 316 3084

www.fotolinhout.nl
info@fotolinhout.nl

Overtuig uw relaties met professioneel beeld.
Luchtfotografie, interactieve 3D-modellen,
virtual tours, bedrijfsfotografie.

www.ardito.eu - 079-3436003 - info@ardito.nl

energie in beeld

ardito

MONDIAL MOVERS

VERHUISBEDRIJF HENNEKEN BV

HENNEKEN BV

Professionele verhuizers van huis uit.

- Particuliere verhuizingen
- Kantoor- en bedrijfsverhuizingen
- Nationale- en internationale verhuizingen
- Verhuishwinkel
- Verwarmde en beveiligde inboedel-/archiefopslag

Goudstraat 51
2718 RD Zoetermeer
Telefoon: +31 (0)79-361 13 68
E-mail: info@henneken.nl
Internet: www.henneken.nl

Van Veen
Schoenen

Dorpsstraat 83 - 2712 AE Zoetermeer - Telefoon (079) 316 31 65
www.vanveenschoenen.nl - vanveenschoenen@gmail.com

Miereakker 20
Reeuwijk
0182-300797
Dorpsstraat 103
Zoetermeer
079-3167616

Weydeland Kaas, buitenlandse kazen,
verse noten, olijven en tapenades, mooie wijnen
diverse specialiteiten

DINER & PARTYBOERDERIJ

Het Wapen van Zoetermeer

Nostalgie van "In de Drie Hooibergen"

“ VOOR ELKE GELEGENHEID EEN UNIEKE LOCATIE ”

TROUWEN FEESTEN & PARTIJEN PRIVÉ DINER ZAKELIJKE EVENEMENTEN UITVAART

Wij zijn dagelijks geopend van 10.00 uur tot 15.00 uur voor bezichtigingen,
aanvragen en informatie.

 www.hetwapenvanzoetermeer.nl

 079 - 76 000 55

 Zegwaartseweg 31 | 2723 PA ZOETERMEER

 info@hetwapenvanzoetermeer.nl

VERENIGINGSNIEUWS

Van de voorzitter

Vorige maand hoopten we nog dat de Coronamaatregelen om besmettingen te voorkomen konden worden afgeschaft. Helaas moeten we toch nog even de schouwers eronder zetten. Ik hoop, als U dit leest (begin december), dat de situatie dan nog verder is verbeterd en dat we niet te maken hebben met een terugval. We kunnen onze activiteiten gelukkig - op afstand - blijven oppakken en we zijn op de normale tijden open. De werkgroepen kunnen weer voluit aan het werk in ons pand en we kunnen weer plannen maken met in het achterhoofd dat de activiteiten nu ook daadwerkelijk door kunnen gaan.

De Algemene Ledenvergadering is begin oktober gehouden en dit kon weer fysiek. Ongeveer 40 leden waren aanwezig en hebben meegedacht en belangrijke besluiten genomen. De verslagen van 2020, zowel het jaarverslag als het financieel jaarverslag, zijn goedgekeurd. Het jaarplan 2022 en de hierbij behorende begroting is goedgekeurd. Dit betekent dat wij de aanpassingen in ons gebouw kunnen realiseren. Het keukenblok zal naar achteren worden verplaatst zodat we een ruimer voor- en middenstuk krijgen waar leden en bezoekers informatie kunnen krijgen, boeken kunnen kopen en genieten van een praatje met een kop koffie. Verder zal de voorgevel worden aangepast zodat we beter zichtbaar worden en we een betere etalagefunctie krijgen. De financiering is geregeld door het uitgeven van obligaties onder de leden. Het voorstel tot aanpassing van de statuten is goedgekeurd zodat we ook hier 'up-to-date' zijn.

We gaan de komende maanden het activiteitenplan 2022 bespreken en onze website(s) worden gemoderniseerd. Het Prins Bernhard Cultuurfonds heeft hiervoor een subsidie gegeven.

Het jaar 2022 is ook het jaar van: Zoetermeer: 60 jaar groeistad, hier zullen we voluit, samen met andere partijen, aandacht aan besteden.

Jan de Ruiter

Verslag van de Algemene Ledenvergadering op 13 oktober 2021

Aanwezig: 38 leden, waarvan 4 bestuursleden

1. Opening

Om 20.00 uur wordt de vergadering geopend door de voorzitter van Oud Soetermeer, Jan de Ruiter, met een hartelijk welkom aan de aanwezige leden en in het bijzonder aan de aanwezige ereleden. Na een lange tijd van het niet elkaar kunnen ontmoeten als gevolg van de Corona-pandemie, is hij blij om vanavond weer een aantal leden te kunnen ontvangen.

Het overlijden op 20 maart 2021 van de heer J. van Batenburg (voorzitter werkgroep Film) wordt gememoreerd.

2. Vaststellen agenda

De voorzitter geeft aan dat hij de suggestie van de heer Van der Linden wil overnemen voor wat betreft de volgorde van de agendapunten 6 en 9. De heer Van der Linden stemt daarmee in.

3. Mededelingen en ingekomen stukken

Er zijn berichten van verhindering ontvangen van :

De dames J. Shaw-van der Waart Gulik en K. Karen en de heren A, van der Burg, J. Bosman, T. Klos, P. Molema, F. Roos, L. van Haastert, C. Koers en C. van Swieten.

4. Verslag van de digitaal gehouden ledenvergadering in maart 2021

Geen vragen en/of opmerkingen. Verslag van maart 2021, wordt vastgesteld.

5. Jaarverslag 2020

Geen vragen en/of opmerkingen. Het jaarverslag 2020 wordt vastgesteld.

6. Jaarrekening en verantwoording 2020

De voorzitter citeert uit het verslag van de kascontrole-commissie. Er zijn verder geen vragen en/of opmerkingen. De stukken worden vastgesteld. Aan het bestuur wordt decharge verleend.

7. Verkiezing lid kascontrole-commissie 2021

Mevrouw L. Verhoef heeft twee jaar in de commissie gezeten en is niet herkiesbaar. De voorzitter bedankt haar voor haar inzet. Naast de heer F. Michielen zal mevrouw M. van der Velden, met instemming van de vergadering, zitting nemen in de kascontrole-commissie 2021.

8. Jaarplan 2022

Geen vragen en/of opmerkingen. Het Jaarplan 2022 wordt vastgesteld.

9. Begroting 2022

De voorzitter geeft een uitgebreide toelichting op de voorgenomen aanpassing en verbouwing van het pand Dorpsstraat 132. Het pand kent drie hoofdfuncties:

Kijkhuis (exposities, lezingen etcetera).

Huiskamer (ontmoetingsplaats van vrijwilligers en inwoners/bezoekers).

Werkplaats (werkruimtes werkgroepen; niet toegankelijk voor publiek).

Het voorstel beoogt twee hoofdzaken:

* Verplaatsing van het keukenblok.

* Vernieuwing van de voorgevel: beter toegankelijk en meer etalage.

In de financiering van een en ander is voorzien door een zeer succesvolle inzet van de obligatie-regeling HGOS 2022-2032.

Gestreefd wordt naar verplaatsing van het keukenblok in het vierde kwartaal van dit jaar. Het vernieuwen van de voorgevel staat gepland voor het 1e kwartaal in 2022. Alles onder voorwaarde van het verkrijgen van een omgevingsvergunning. De vergunning zal worden aangevraagd door de betrokken architect. De vergadering gaat akkoord met de voorstellen en de begroting 2022 wordt daarmee vastgesteld.

10. Bestuurszaken

De voorzitter memoreert de jarenlange inzet van de heren Klein en Grootveld als bestuurslid van het HGOS. Daarnaast zijn beiden ook al jarenlang actief betrokken bij de werkgroepen Genealogie (Klein) en Collectie en Archief (Grootveld) en de voorzitter is dan ook zeer verheugd dat beide heren hebben aangegeven dat zij lid zullen blijven van de werkgroepen. Beide heren ontvangen voor hun inzet op bestuurlijk niveau een doosje wijn. De voorzitter memoreert ook de inzet van de heer Thoen voor de werkgroep Activiteiten in de afgelopen 10 jaar waarvan hij gedurende vijf jaar de voorzitter was. De werkgroep is inmiddels opgeheven en de overige vrijwilligers van de werkgroep zijn nu toegevoegd ter ondersteuning aan de werkgroep Film. Herman Middendorp wordt voorgedragen als nieuw bestuurslid. Hij zal na een afgelopen periode van waarneming het secretariaat van het HGOS voor zijn rekening nemen. De vergadering stemt in met zijn benoeming.

11. Wijzigingen statuten

De voorzitter geeft aan dat, na wijzigingen in 1993 en 1999, de statuten weer zijn aangepast naar de huidige opvattingen, maatschappelijk en sociaal. De belangrijkste punten daarin worden door de voorzitter nog eens belicht en hij geeft aan dat de statuten nu ook voldoen aan het gestelde in de (nieuwe) wet WBTR (Wet Bestuur en Toezicht Rechtspersonen). De te wijzigen tekst is gepubliceerd op de website. De ALV stemt in met de voorgestelde wijzigingen.

12. Rondvraag

Door de heer Greve wordt een groot aantal vragen gesteld aan het bestuur die door de voorzitter worden beantwoord met instemming van de vragensteller. De suggestie om zonnepanelen aan te schaffen om daarmee de energiekosten te beperken zal in de bestuursvergadering worden besproken.

Op de vraag van de heer Stout over wat er gaat gebeuren met de gemeentewapens (in steen) bij het 't Oude Huis in de Dorpsstraat wordt aangegeven dat deze eigendom zijn en blijven van de Gemeente Zoetermeer. Mochten zij verplaatst (moeten) worden dan zullen de kosten daarvan voor rekening van de Gemeente Zoetermeer zijn.

13. Sluiting

Niets meer aan de orde zijnde bedankt de voorzitter de aanwezige leden voor hun aanwezigheid en betrokkenheid en sluit de vergadering.

Na een korte pauze wordt het Eerste deel van de film 'Corona in Zoetermeer' vertoond. Het tweede deel van deze film zal worden vertoond tijdens de Filmavond op 8 november 2021.

't Seghen Waert

Het blad dat u nu leest heet sinds 1985 't Seghen Waert. We weten niet meer precies hoe die naam is ontstaan. De meest waarschijnlijke verklaring is een knipoog naar de lezenswaardigheid van de artikelen, gecombineerd met een semi-17e-eeuwse verwijzing naar de voormalige gemeente Zegwaard. Zoetermeer staat immers al in de naam van de vereniging. Wat zegt een naam? Niet alles maar hij is wel belangrijk voor de herkenbaarheid. We kunnen ons voorstellen dat ons blad een naam krijgt die refereert aan de geschiedenis en tegelijk een meer eigentijdse uitstraling heeft. Uw ideeën zijn meer dan welkom! Als u een suggestie heeft, wilt u ons dat dan voor 15 december laten weten via redactie@oudsoetermeer.nl? Alvast bedankt voor de inspiratie!

De redactie

Nieuwe leden

We heten de volgende nieuwe leden van harte welkom:

Dhr G.J. van den Bosch, Berkel en Rodenrijs

Dhr C. van den Heuvel, Zoetermeer

Dhr A.P. van Steijn, Zoetermeer

Mw B.G. Weise, Zoetermeer

Aanmelden als lid kan via www.oudsoetermeer.nl of per post via Dorpsstraat 132, 2712 AN Zoetermeer. Vermeld uw naam, adres, geboortedatum, m/v, email-adres en of u zich opgeeft als lid, jeugdlid (tot 18 jaar) of gezinslid (tweede op hetzelfde adres). Graag houden we u via email op de hoogte van nieuws betreffende Oud Soetermeer, bijvoorbeeld in de vorm van aankondigingen en de Nieuwsflits. U kunt uw email-adres doorgeven (indien nog niet eerder gedaan) aan Ledenadministratie@oudsoetermeer.nl, met vermelding van naam en adres.

Zoetermeer Toen & Nu in beeld

Boek en Tentoonstelling

Bijna 60 jaar geleden werd Zoetermeer, toen een dorp met een sterk agrarisch karakter, aangewezen als groeikern voor de regio Den Haag. Er komt een plan om het dorp Zoetermeer te ontwikkelen tot een stad voor 100.000 inwoners. Op dat moment telt Zoetermeer ongeveer 10.000 inwoners.

Vanaf 1965 worden de stedenbouwkundige plannen omgezet in daden. Gestart wordt met de wijk Palenstein in 1965 (eerste paal maart 1966). De wijk Oosterheem volgt als laatste grote uitbreiding in 2000. Op het dorp dat in de jaren '60 slechts omgeven wordt door weilanden heeft dit een grote impact. Als gevolg van de omvangrijke en snelle groei verdwijnt het agrarische en dorpse karakter van het toenmalige Zoetermeer en ontstaat de stad zoals wij die nu kennen.

Tot januari is er bij Oud Soetermeer in Dorpsstraat 132 een expositie bij het boek van Ad Jansen.

In de zestig jaar dat Zoetermeer groeistad wordt genoemd is er veel veranderd, maar ook verrassend veel behouden. De foto's uit het boek Zoetermeer Toen & Nu in beeld geven in de expo een prachtig beeld van de veranderingen. Gratis voor iedereen te bekijken op maandagavond, woensdag- en zaterdagmiddag.

Fotograaf Ad Jansen maakt in zijn boek 'Zoetermeer Toen & Nu in beeld' deze ontwikkeling zichtbaar. Het boek toont het dorp Zoetermeer zoals het was in de periode tussen 1900 en 1966 en zoals het nu is. Hij trad in 2020 en 2021 letterlijk in de voetsporen van de toenmalige fotograaf en maakte de oude foto's opnieuw. De vergelijking tussen toen en nu laat zien wat is veranderd én wat is gebleven. Het boek omvat 140 foto's van de oude en deels verdwenen straten en gebouwen, van markante punten en van doorkijkjes in het toen nog dorpse leven. De nieuwe foto's tonen die beelden van het heden.

Het boek van 170 pagina's is te koop bij Oud Soetermeer in de Dorpsstraat 132, via www.oudsoetermeer.nl/pagina/115/publicaties en bij boekhandels in Zoetermeer.

De prijs is € 23,50. Leden van het HGOS betalen bij aanschaf via HGOS slechts € 18,50.

Warmlopen voor historisch erfgoed!

Wouter Reitsma

Loopt u als HGOS-lid warm voor historisch erfgoed? Hoort u van grote veranderingen of zelfs sloop van een kenmerkend gebouw dat u waardeert? Laat dat weten aan de Commissie Historisch Erfgoed (CHE) van het HGOS.

In Zoetermeer staan vele monumenten. De watertoren in Rokkeveen en "Akkerlust" aan de Vlamingstraat zijn daar mooie voorbeelden van. Het beschermde stadsgezicht dat de Dorpsstraat biedt, is een ander voorbeeld. Daarnaast kent Zoetermeer de historische linten van de Voorweg en de Zegwaartseweg waarbij het streven is om deze zoveel als mogelijk in oude staat te behouden. Dat lukt dikwijls om uiteenlopende redenen niet, maar vaak lukt dat ook wel. In ieder geval gaat dat niet vanzelf. Aandacht voor iets, een nieuw plan, een idee, een schetsontwerp en daarover aan de bel trekken, is een belangrijke bezigheid van de CHE. Zij houdt de noodzakelijke vinger aan de pols en onderneemt actie als er iets gaande is dat het erfgoed in Zoetermeer raakt of dreigt te raken.

In de tijd veranderen dingen en ook opvattingen. Er zijn bijvoorbeeld veel huizen nodig. Dat is belangrijk. Evenzeer belangrijk is waar zij worden gebouwd, hoe zij worden gebouwd en hoe zij aansluiten op de directe omgeving. En vanuit het perspectief van erfgoed: welk gewicht heeft erfgoed als woningbouw prioriteit heeft. Een ander voorbeeld: een eigenaar wil een pand afbreken en daarvoor in de plaats mooie appartementen laten bouwen. Wie zou geen mooi appartement willen? Maar als het pand nu eens een unieke boerderij uit de 19e of 20e eeuw is, of als de omgeving omvangrijke nieuwbouw niet verdraagt, zou dan renovatie in de oorspronkelijke staat niet een beter alternatief zijn? Of een kleinschaliger gebouw zoveel mogelijk met behoud van het jasje van 'toen' en -waarschijnlijk- met meer draagvlak bij de direct omwonenden.

De werkgroep van het HGOS houdt zich specifiek bezig met het behoud van historisch erfgoed in Zoetermeer. Zo volgt zij nauwgezet de planontwikkelingen rond de Dorpsstraat, Delftsewallen, Leidsewallen, Stationsstraat, de historische linten en heel recent de plannen voor de nieuwe stadswijk 'De Entree' (herinrichting stationsgebied en Afrikaweg) of de plannen voor het realiseren van 10.000 woningen of meer in Zoetermeer waarvoor soms waardevolle (kantoor)panden moeten worden afgebroken. Het HGOS dringt er dan bij het gemeentebestuur op aan eerst een cultuur-historische waardering van pand of gebied te maken alvorens te besluiten tot sloop, renovatie of vernieuwbouw.

Naast grote plannen volgt de werkgroep ook plannen om individuele panden af te breken, te wijzigen of te veranderen. Zij bezoekt daartoe regelmatig de openbare vergaderingen van de gemeentelijke stadsbouwmeester waarin aanvragen van een

omgevingsvergunningen worden besproken en beoordeeld. Voorbeelden zijn onder andere de plannen met betrekking tot de panden Dorpsstraat 82-84, Dorpsstraat 152 en de inmiddels afgeronde renovatie van Dorpsstraat 95 waar herstel in oude staat uitgangspunt is geweest. De komende tijd richten wij ons op het Entreegebied, de Delftsewallen (voorheen Baxmeier en gasfabriek) en het terrein van De Sniep. Dit volgen van planontwikkelingen in Zoetermeer is meestal een kwestie van langere adem. De leden van de CHE, allen vrijwilligers, doen dit met enthousiasme en met inbreng van de benodigde deskundigheid.

Wij kunnen ons voorstellen dat ook andere leden van het HGOS juist in zulke actuele zaken interesse hebben, daarvan meer willen weten of daar bij betrokken willen raken.

Wij nodigen u van harte uit deze interesse aan ons kenbaar te maken.

Voor inlichtingen en contact kunt u bellen met Wouter Reitsma, secretaris CHE, tel. 06 31942611 of mailen naar che@oudsoetermeer.nl